

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Jiřího Pally a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobkyně: **R. P.**, zast. Mgr. Dagmar Rezkovou Dřímalovou, advokátkou, se sídlem Muchova 9/223, Praha 6, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2011, č. j. 1 Ad 41/2010 - 122,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené zástupkyni žalobkyně Mgr. Dagmar Rezkové Dřímalové, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v částce 960 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 20. 5. 2010, č. j. MHMP 287609/2010, bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu městské části Praha 12 ze dne 23. 2. 2010, č. j. 2331/2010/AAL, kterým podle § 2 odst. 5 a § 66 zákona o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), nebyla žalobkyni přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje. V odůvodnění rozhodnutí o odvolání Magistrát hlavního města Prahy uvedl, že žalobkyně podala žádost o tuto dávku pomoci v hmotné nouzi na úhradu přijímacího řízení vysokoškolského studia v předpokládané

částce 500 Kč. Tímto studiem získá kvalifikaci pro práci s nevidomými, která je vhodná s ohledem na její zdravotní stav. Úhradu správního poplatku za přijímací řízení na vysokou školu však nelze považovat za mimořádný výdaj ani se nejedná o odůvodněné náklady související se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte ve smyslu § 2 odst. 5 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi, neboť žalobkyni nelze podle § 18 téhož zákona za nezaopatřené dítě považovat. Rovněž tak ji nelze pokládat za osobu v hmotné nouzi, a proto jí nevzniká ani nárok na dávku mimořádné okamžité pomoci podle § 36 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Městský soud v Praze (dále též „městský soud“) rozsudkem ze dne 16. 8. 2011, č. j. 1 Ad 41/2010 - 122, žalobu proti uvedenému rozhodnutí odvolacího orgánu jako nedůvodnou zamítl. V odůvodnění tohoto rozsudku městský soud uvedl, že primárním účelem poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi je to, aby v určitých sociálně vypjatých situacích, kterým může být vystaven každý jedinec, nedošlo k propadu členů společnosti do sociální beznaděje. Nezaplacení poplatku spojeného s přijímacím řízením na vysokou školu však nepředstavuje sociálně vypjatou situaci, jejímž následkem by byla hrozba sociálního vyloučení. Správním orgánům lze proto přisvědčit v tom, že úhradu poplatku za přijímací řízení na vysokou školu nelze považovat za mimořádnou událost ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Okolnosti uváděné žalobkyní pak nelze pokládat ani za mimořádný výdaj ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi. V daném případě totiž žalobkyni nevznikly náklady zcela nepředvídatelně či při náhle vzniklé skutečnosti, jak předpokládá zákon o pomoci v hmotné nouzi. Žalobkyně nesplňuje ani podmínky pro přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci podle § 2 odst. 6 písm. d) zákona o pomoci v hmotné nouzi, neboť neuhrazení poplatku za přihlášku na vysokou školu nezpůsobí její sociální vyloučení. Je sice zřejmé, že žalobkyně se nachází v neuspokojivé sociální situaci a bez finančních prostředků, nicméně zákon o pomoci v hmotné nouzi jí neumožňuje přiznat mimořádnou hmotnou pomoc z důvodu, který v posuzované věci uvedla. Účelem poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi totiž není zvýšení kvalifikace studiem na vysoké škole, nýbrž zajištění základních životních podmínek osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) v zákonem stanovené lhůtě kasační stížnost. V ní stěžovatelka stejně jako v žalobě namítla, že splňuje podmínky pro přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytných a odůvodněných nákladů. Za ně lze totiž považovat náklad spojený s úhradou poplatku za přijímací řízení na vysokou školu, neboť tímto studiem by mohla získat kvalifikaci pro práci s nevidomými, která je vhodná s ohledem na její zdravotní stav. Vzhledem ke svým osobním a majetkovým poměrům si přitom tento náklad nemohla uhradit z vlastních prostředků. Navíc i při její nemajetnosti a špatném zdravotním stavu mělo být naplněno její ústavně zaručené právo na vzdělání. Kromě toho ji bylo možné považovat za osobu v hmotné nouzi ve smyslu § 2 odst. 6 písm. d) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Podle tohoto ustanovení totiž může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat za osobu v hmotné nouzi též osobu, která nesplňuje podmínky uvedené v odstavci druhém, avšak v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší. Tyto podmínky přitom v podstatě vzhledem ke svým neuspokojivým majetkovým poměrům naplňuje, jak je známo správním orgánům i soudům z jejich

rozhodovací činnosti. S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 8. 2011, č. j. 1 Ad 41/2010 - 122, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Magistrát hlavního města Prahy se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Vzhledem k tomu, že s účinností od 1. 1. 2012 přešla na základě zákona č. 366/2011 Sb. působnost krajských úřadů rozhodovat o odvolání ve věcech dávek pomoci v hmotné nouzi na Ministerstvo práce a sociálních věcí, stalo se tímto dnem ministerstvo procesním nástupcem žalovaných krajských úřadů v soudních řízeních v těchto věcech, jak vyplývá z § 69 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), podle kterého je žalovaným správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla. V řízení o kasační stížnosti proto Nejvyšší správní soud jednal jako se žalovaným namísto Magistrátu hlavního města Prahy s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelkou v kasační stížnosti uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z obsahu správního spisu vyplývá, že stěžovatelka dne 10. 2. 2010 podala žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje.

Podle § 36 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc

a) osoba uvedená v § 2 odst. 3,
b) osoba uvedená v § 2 odst. 4 a 5, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi,
c) osoba uvedená v § 2 odst. 6, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi.

Osoba se podle § 2 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob

a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejích základních životních podmínek je tak ohroženo, nebo
b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služby s bydlením bezprostředně spojené.

Podle § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi se osoba považuje za osobu v hmotné nouzi též, jestliže nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům jí hrozí vážná újma na zdraví.

Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi podle § 2 odst. 4 téhož zákona považovat též osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelná pohroma

(například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.

Podle § 2 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky:

a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo
b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte.

Konečně podle § 2 odst. 6 téhož zákona za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména:

a) je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo
b) je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo
c) je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo
d) nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo
e) je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

Stěžovatelka v žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje uvedla, že žádá o úhradu správního poplatku za přijímací řízení na vysokoškolské studium, jímž by získala kvalifikaci pro práci s nevidomými, která je vhodná pro její zdravotní stav. Předpokládanou výši jednorázového výdaje vyčíslila stěžovatelka na 500 Kč. V daném případě se tedy stěžovatelka dovolávala okamžité pomoci k úhradě jednorázového výdaje, který považovala za nezbytný a na něhož neměla vzhledem k celkovým a majetkovým poměrům dostatečné prostředky.

Důvody pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytných nebo odůvodněných nákladů jsou stanoveny v § 2 odst. 5 písm. a) a b) zákona o pomoci v hmotné nouzi, jak již bylo zmíněno. Výdaj spočívající v úhradě správního poplatku za přijímací řízení na vysokou školu však nelze pod toto ustanovení podřadit, neboť nepředstavuje jednorázový výdaj spojený zejména se zaplacením správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte. O žádný takto zákonem

vymezený či obdobný nezbytný výdaj se totiž v případě stěžovatelky, která není nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 18 zákona o pomoci v hmotné nouzi, nejednalo a nelze jí proto pokládat za osobu nacházející se v hmotné nouzi ve smyslu citovaného ustanovení.

Stěžovatelkou uvedený jednorázový výdaj nepředstavuje ani důvod pro přiznání mimořádné okamžité pomoci podle § 2 odst. 3 a 4 zákona o pomoci nouzi, neboť jí neposkytnutím jednorázové peněžní částky k úhradě správního poplatku za přijímací řízení na vysokou školu s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům nehrozí vážná újma na zdraví. Rovněž se nejedná o vážnou mimořádnou událost v podobě živelní pohromy, požáru či jiné destruktivní události, ekologické nebo průmyslové havárii. Za takovou událost není možné v žádném případě pokládat vysokoškolské studium, byť směřuje k získání předpokladů pro práci s osobami se zdravotním postižením, která by byla vhodná i vzhledem k zdravotnímu stavu stěžovatelky, neboť studium na vysoké škole bylo předem plánované, stěžovatelka se k němu sama dobrovolně přihlásila a mohla tudíž uvážit, zda je schopna si ho financovat.

Stěžovatelkou uvedený důvod nespadá ani pod výčet životních událostí uvedených v § 2 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, při nichž je též možno pokládat osobu za osobu nacházející se v hmotné nouzi a přiznat jí mimořádnou okamžitou pomoc. Správní poplatek za přijímací řízení na vysokou školu totiž nelze považovat za životně důležitou potřebu a jeho neuhrazením ze systému pomoci v hmotné nouzi není stěžovatelka ohrožena sociálním vyloučením. V této souvislosti je nutné znovu uvést, že účelem mimořádné okamžité pomoci jakožto dávky pomoci v hmotné nouzi není úhrada nákladů na získání kvalifikace studiem na vysoké škole, nýbrž řešení náhlé a nepředvídatelné negativní životní situace, se kterou se není osoba s ohledem na své sociální a majetkové poměry schopna vypořádat.

Nejvyšší správní soud dodává, že si je vzhledem k obsahu správního a soudního spisu vědom toho, že se stěžovatelka nachází v nepříliš dobré sociální situaci a že jí mohlo činit vážné obtíže uhradit správní poplatek za přijímací řízení na vysokou školu. Jak však již bylo zdůvodněno výše, zákon o pomoci v hmotné nouzi neumožňuje stěžovatelce z důvodu, který v posuzované věci uvedla, přiznat mimořádnou okamžitou pomoc. Ta totiž není určena pro úhradu uvedeného nákladu. Jeho neuhrazením pak nedošlo ani k porušení ústavně zaručeného práva stěžovatelky na vzdělání, neboť z něho nevyplývá povinnost státu hradit náklady spojené s přijímacím řízením na vysokoškolské studium ze systému pomoci v hmotné nouzi.

Z uvedených důvodů tedy orgány pomoci v hmotné nouzi ani městský soud nepochybily, když dospěly k závěru, že v dané věci nebyly splněny zákonné podmínky pro přiznání mimořádné okamžité pomoci stěžovatelce.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. Současně v souladu s § 120 a § 60 odst. 1 a 2 nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka v něm neměla úspěch a správnímu orgánu takové právo ve věcech pomoci v hmotné nouzi nepřísluší.

Dále Nejvyšší správní soud přiznal ustanovené zástupkyni stěžovatelky odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů v celkové výši 960 Kč, která se skládá z částky 500 Kč za jeden úkon právní služby (podání kasační stížnosti ze dne 22. 9. 2011 podle § 7, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů), z částky 300 Kč za s tím související režijní paušál (§ 13 odst. 1 a 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.) a z částky 160 Kč odpovídající 20 % dani z přidané hodnoty, kterou byla advokátka povinna podle zvláštního právního předpisu odvést z odměny za zastupování a náhrad, jež byly vyjmenovány (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů bude ustanovené zástupkyni stěžovatelky vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu v obvyklé lhůtě.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. března 2012

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu